

POTREBA REDEFINIRANJA USO-a

Estera Rakić, Andrej Sardelić
HP - Hrvatska pošta d.d. Zagreb

Sadržaj: Univerzalne poštanske usluge su **Zakonom** definirane kao usluge od javnog interesa, što znači da javna vlast snosi krajnju odgovornost za njihovo obavljanje. Potpuna liberalizacija tržišta poštanskih usluga u Republici Hrvatskoj nastupa u siječnju 2013. godine, stoga su u radu prikazani rezultati istraživanja provedeni među europskim zemljama koji ukazuju na opterećenost javnih poštanskih operatera obavezom obavljanja univerzalnih poštanskih usluga (kao jednom od posljedica procesa liberalizacije tržišta poštanskih usluga u EU) u odnosu na ostale davatelje poštanskih usluga koji se nalaze na tržištu i obavljaju univerzalne poštanske usluge. Svi prikazani rezultati blisko korespondiraju sa efikasnosti imenovanog davatelja univerzalnih usluga ili javnog poštanskog operatera, koji za razliku od ostalih davatelja na tržištu imaju obavezu i pravu obavljanja univerzalne usluge na cijelom ili dijelu područja

Ključne reči: univerzalne poštanske usluge, liberalizacija tržišta, javni operator

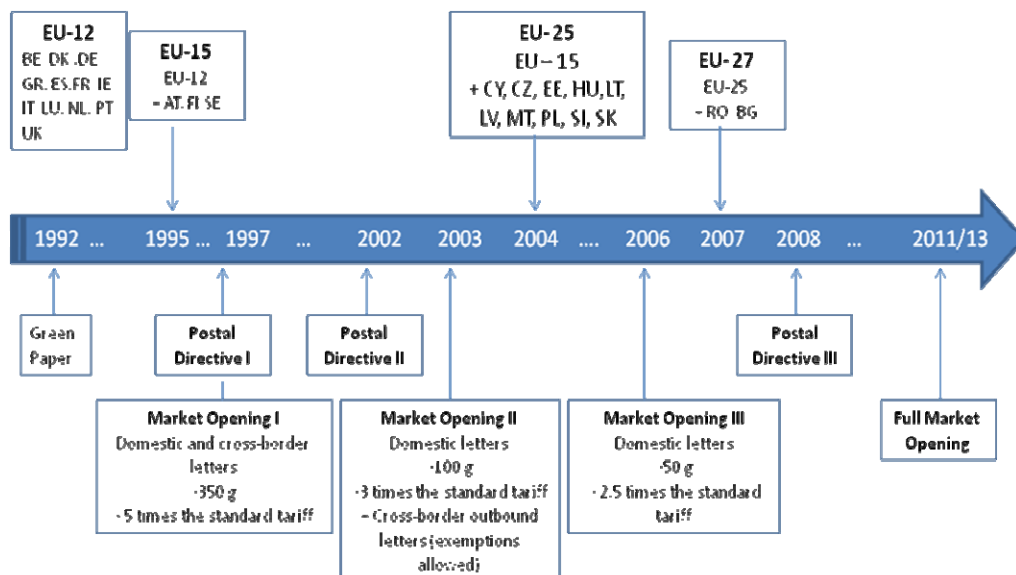
1. Uvod

U zadnjih 20 godina Europska je komisija kao upravljačko tijelo zemalja članica intenzivno radila na harmonizaciji i zajedničkom regulatornom okviru za poštanski sektor sa konačnim ciljem ostvarenjem jedinstvenog tržišta poštanskih usluga na cjelokupnom teritoriju EU.¹ Prva faza razvoja Europske poštanske politike bila je Zeleni dokument objavljen 1992. godine. Prva poštanska direktiva (97/67/EZ), koja je objavljena 1997. godine, utvrdila je osnovicu za univerzalne poštanske usluge. Ova je Direktiva izmijenjena i dopunjena 2002. godine Drugom poštanskom direktivom (2002/39/EZ) kao i 2008. godine Trećom poštanskom direktivom (2008/6/EZ).

Navedena harmonizacija i zajednički regulatorni okvir pa potom i liberalizacija obavezuje svaku zemlju članicu odnosno, Vladu svake od država da preuzme odgovornost i za obavljanje univerzalnih poštanskih usluga kako bi se osigurao skup poštanskih usluga određene kvalitete koje su uz pristupačne cijene dostupne svim

¹ «Mjere koje se moraju prihvatiti s ciljem stvaranja unutarnjeg tržišta kako je to utvrđeno člankom 71. Ugovora: Rečeno tržište sastoji se od područja sa slobodnim protokom roba, osoba, usluga i kapitala. Otvaranje unutarnjeg tržišta u poštanskom sektoru dokazuje važnost ekonomske i društvene kohezije Zajednice. Poštanske usluge su važan instrument komunikacija i trgovine.» **Ugovor o EU**

korisnicima usluga na cijelom području te države na trajnoj, transparentnoj i nepristranoj osnovici, pod nadzorom nacionalnog regulatornog tijela.



Slika 1. Prikaz implementacije poštanskih direktiva u zemljama članicama EU

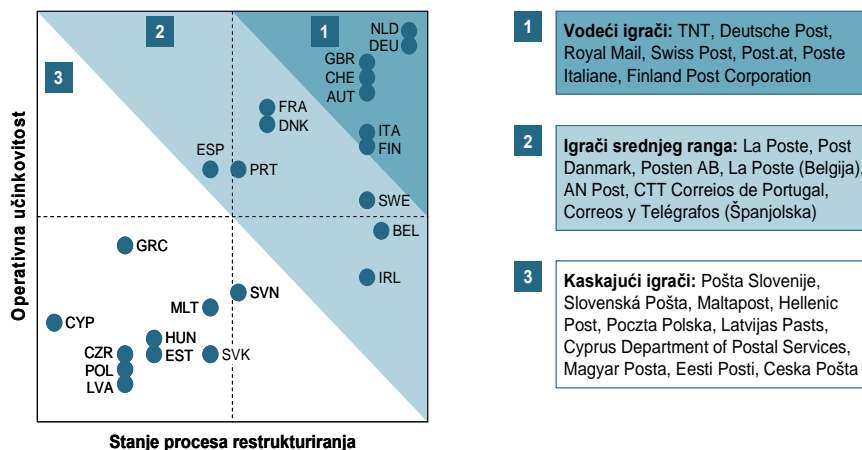
Izvor: The Evolution of the European Postal Market since 1997, ITA Consulting & WIK-Consult, August 2009

Daljnje formalne razloge za strukturne promjene, koje će postepeno tijekom dva desetljeća prerasti u zajedničku politiku liberalizacije i deregulacije ponajprije nacionalnih poštanskih tržišta sa ciljem stvaranja jedinstvenog poštanskog tržišta EU, treba kritički promatrati i kao posljedice primjene neoliberalnog kapitalističkog modela u zemljama članicama kao i sve većim migracijama te različitim kulturološkim, komunikacijskim i transportnim potrebama kako gospodarstva tako i stanovništva tih istih zemalja.

Analogno navedenom, zajednička politika liberalizacije i deregulacije, unatoč javno proklamiranoj „jednakosti“ zemalja članica ostavila je svakoj zemlji članici „pravo“ i mogućnost „samostalnog“ odlučivanja u provedbi te zajedničke politike.

Upravo navedeno „pravo“ zbog niza domicilnih razloga, uključivo i međusobnu nekoherentnost zemalja članica EU-a rezultira da sama provedba navedene politike nije tekla niti lagano niti jednostavno, niti brzo. U gospodarski jačim i razvijenijim zemljama članicama (Njemačka, Finska, Švedska, Nizozemska, Austrija..) provedba unatoč brojnim poteškoćama i potrebama međusobne harmonizacije išla brže dok su ostale zemlje u članice u pravilu „kaskale“ u provedbi.

S obzirom na izazove koji su postavljeni pred europske javne operatore, operatori se mogu svrstati u tri skupine ovisno o njihovom stanju procesa restrukturiranja i operativnoj učinkovitosti što je prikazano na Slici 2.



Slika 2. Operativna produktivnost i stanje restrukturiranja javnih operatera 2005.godine
 Izvor: Roland Berger European postal market study

Uz nejednaku brzinu, različitu organizaciju i kvalitetu provedbe zajedničke politike liberalizacije i deregulacije kojoj treba nadodati i sve veću dostupnost drugih ponajprije elektroničkih komunikacija kao supstituta pisanoj komunikaciji, tržište zemalja članica kao i zemalja kandidata prolazi ubrzanu katarzu.

Ključne i zajedničke karakteristike navedene katarze su vidljive u **drastičnoj transformaciji nacionalnih poštanskih poduzeća u korelaciji sa smanjivanjem tržišnih udjela** (smanjivanje i promjena strukture radne snage, mreže ureda, cjenovnim i strukturnim promjenama u ponudi palete usluga i dostave pošiljaka, nove tržišne niše, promjena organizacijskog oblika i vlasničke strukture ..), **predatorsko djelovanje konkurencije** (u tuzemstvu ali i inozemstvu), **primjena obaveze univerzalne usluge - USO-a** (u pravilu je to nacionalni poštanski operator - NPO ili imenovani davatelj) , **uvođenje i primjena standarda kakvoće, osnivanje i djelovanje nacionalnih regulatornih tijela**.

Dok se veći dio navedenih karakteristika može promatrati kao posljedice primjene neoliberalnog kapitalističkog modela i liberalizacije "nacionalnih" tržišta, obaveza organizacije i pružanja US na cijelom teritoriju svake od zemalja članica i zemalja kandidata za članstvo koja (iako načelno dobro zamišljena i kako smo naveli uglavnom (p)ostaje dio svakodnevnog poslovanja NPO-a) vrlo često u legislativno nedorečenoj provedbi i praksi dovodi do neravnopravne tržišne utakmice i svih ostalih negativnih (ne)tržišnih pojava kao posljedice navedenoga.

Redefiniranje obaveze pružanja US, kvalitetna (de) regulacija i razumna primjena standarda kakvoće (posebice u odnosu na socijalno najslabije i nezaštićene kategorije korisnika poštanskih usluga) u zavisnosti o realnim potrebama na cjelokupnom teritoriju svake od zemalja članice i kandidata mišljenja smo da su potrebni koraci za rješavanje brojnih problema u poštanskoj djelatnosti kako sada tako i budućem razdoblju

2. Obaveze imenovanih/nacionalnih davatelja univerzalnih poštanskih usluga

Raspravu o obavezama pružanja univerzalne poštanske usluge kao i potrebi njenog redefiniranja prikazati ćemo kroz segment obaveze organiziranja univerzalne poštanske usluge. Kada se govori o obavezi organiziranja univerzalne poštanske usluge, tu se

podrazumijeva organiziranje univerzalne usluge na cijelom području teritorija svake od država uz određene odrednice kakvoće i uz pristupačne cijene koje moraju biti troškovno orijentirane.

Univerzalne poštanske usluge svoju temeljnu definiciju nalaze u članku 3. Poštanske Direktive, a nacionalnim zakonodavstvom je dan detaljan opis same usluge. Nedovoljno jasni okviri postavljenih u Poštanskoj Direktivi, te činjenicom kako nije jednoznačno određeno tržište poštanskih usluga jer se kroz ovako definirane usluge i pošiljke mogu prepoznati i druge usluge, odnosno neka druga tržišta kao i ostale okolnosti rezultirale su velikim razlikama u zakonodavstvima i praksi zemalja članica. Najveća razlika očituje se i kroz definiciju opsega univerzalnog područja za koje države preuzimaju obvezu osigurati na cijelom području, pod istim uvjetima, po pristupačnim cijenama i uz zadovoljenje određenih mjerila kakvoće u obavljanju.

Tablica 1.: *Pregled područja obavljanja univerzalnih usluga u zemljama EU*

USLUGE IZ UNIVERZALNOG PODRUČJA	BR. ZEMALJA	ZEMLJE EU
PISMOVNA POŠILJKA	31/31	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, FR, HU, IE, IT, LI, LT, LU, LV, MT, NL, PO, PT, RO, SI, SK, ES, SE, UK, IS, LI, NO, CH
BULK POŠILJKA	20/30	AT, BE, CY, DK, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SK, UK, IS
IZRAVNA POŠTA	16/30	AT, BE, CY, EL, FR, HU, IE, LU, LV, MT, PT, RO, SK, UK, IS
TISKANICE	16/31	AT, BE, CY, DE, EL, FR, HU, LU, LV, MT, PT, RO, SI, IS, LI, CH
NE-PRIORITETNA POŠILJKA	21/31	AT, BE, BG, DK, EE, EL, FI, FR, HU, LT, LU, LV, PO, PT, RO, SE, SK, UK, LI, NO, CH
OBIČNI PAKETI	31/31	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, FR, HU, IE, IT, LI, LT, LU, LV, MT, NL, PO, PT, RO, SI, SK, ES, SE, UK, IS, LI, NO, CH
BULK PAKETI	9/29	AT, BE, EL, HU, LT, LU, MT, SK, CH

Izvor: Copenhagen economics "Main Developments in the Postal Sector, 2008 -2010", Okholm, Kastberg, Winiarczyk, Brussels, 29 November, 2010, str. 126

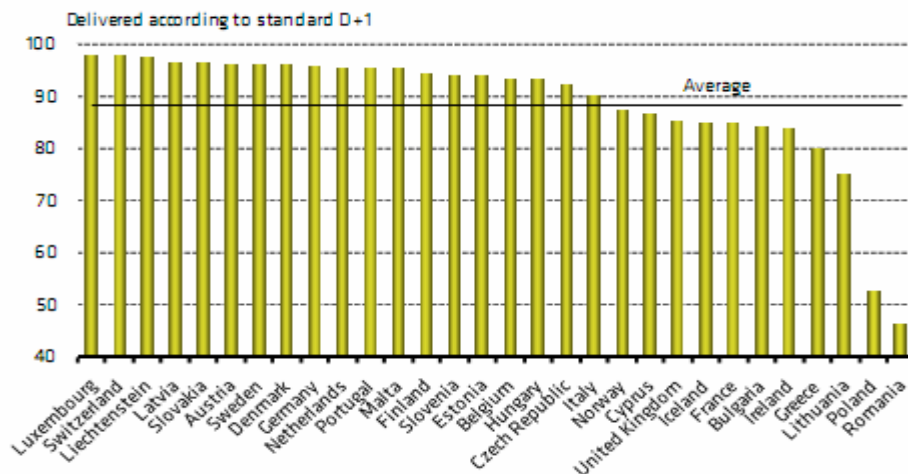
Iduća dimenzija univerzalne usluge je vrijeme, što podrazumijeva koliko brzo i koliko često pošiljke trebaju biti dostavljena na adresu korisnika. Trećom poštanskom direktivom definirana je minimalno petodnevna dostava uz mogućnost postojanja izuzeća, a koje se dogovora sa nacionalnim regulatornim tijelom. Analizom podataka europskih zemalja u Tablici 2. vidljivo je kako je većina zemalja primijenila obavezu iz Direktive u organiziranju petodnevnog dostave

Tablica 2.: *Obaveza učestalosti organiziranja dostave za zemlje EU*

STVARNO STANJE	ZAKONSKA ODREDNICA	
	<i>dostava 5 dana u tjednu</i>	<i>dostava 6 dana u tjednu</i>
5 dana u tjednu	18 zemalja EU AT, BE, BG, CY, CZ, FI, EL, HU, IE, LU, PL, PT, RO, SK, SE, IS, LI, CH,	
6 dana u tjednu	8 zemalja EU EE, IT, LV, LT, MT, SI, ES	5 zemalja EU DE, DK, FR, NL, NO, UK

Izvor: Copenhagen economics "Main Developments in the Postal Sector, 2008 -2010", Okholm, Kastberg, Winiarczyk, Brussels, 29 November, 2010, str. 127

Kad se govori o dimenziji vremena kroz prizmu brzine prijenosa, a što podrazumijeva definiranje mjerila kakvoće (kvalitete pružanja) obavlja univerzalne poštanske usluge, definiraju zemlje članice EU u skladu sa normama i poštanskom direktivom. Kako je u Direktivama kao i za ostale elemente univerzalne usluge dan samo okvir svaka od zemalja članica je nacionalnim zakonodavstvom definirala vrijeme prijenosa pošiljke koje je prikazano na Slici 3.



Slika 3.: Vrijeme prijenosa prioritetne pošiljke u unutarnjem prometu u zemljama EU
Izvor: Copenhagen economics „Main Developments in the Postal Sector, 2008 -2010”, Okholm, Kastberg, Winiarczyk , Brussels , 29 November, 2010.str.46

Kad govorimo o dimenziji cijene univerzalnih poštanskih usluga Poštanskim direktivama je definirano kako one moraju biti:

- jednake za istovrsne usluge za pismovne pošiljke za sve korisnike na cijelom području na kojemu davatelj poštanskih usluga obavlja univerzalne poštanske usluge,
- pristupačne, troškovno usmjerene i poticajne za učinkovito obavljanje univerzalnih poštanskih usluga,
- određene na način da pojedinim korisnicima usluga ne daju prednost u odnosu na druge korisnike istovrsnih usluga koji predaju pošiljke pod sličnim uvjetima.

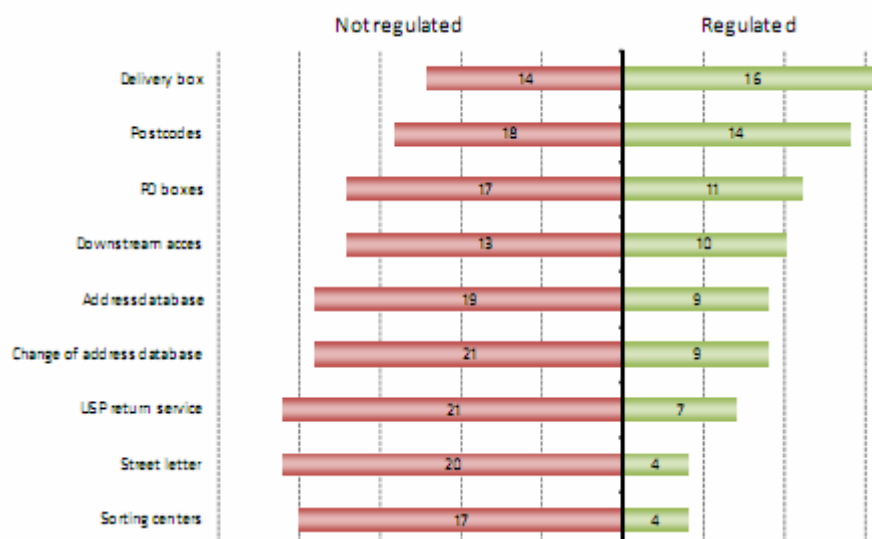
Obaveza je davatelja univerzalnih poštanskih usluga da obavlja računovodstvene poslove na način da se mogu utvrditi prihodi i troškovi ostvareni od univerzalnih poštanskih usluga odvojeno od prihoda i troškova ostvarenih od drugih poštanskih usluga, prema vrstama usluga. Metodologiju provedbe troškovnog računovodstva u obavezi je da definira nacionalno regulatorno tijelo. Stupanjem na snagu potpune liberalizacije tržišta pojavljuje se problem izračuna neto troška obavljanja univerzalne poštanske usluge. U skladu sa Trećom poštanskom direktivom, neto trošak obaveza univerzalne usluge je svaki trošak, nužan za izvršavanje pružanja univerzalne usluge i povezan s time, te se izračunava kao razlika između neto troška za imenovanoga davatelja univerzalne usluge, koji posluje s obvezama univerzalne usluge i neto troškova istoga davatelja poštanske usluge, koji posluje bez obaveza univerzalne usluge.

Javna poštanska mreža definirana je u točki 2. članka 2. Poštanske Direktive, kojom je definirano da se pod poštanskom mrežom podrazumijeva sistem organizacije i resursa svih vrsta koje upotrebljava imenovani davatelj univerzalnih poštanskih usluga posebice za

prikupljanje poštanskih pošiljaka na osnovu obveze obavljanja univerzalnih poštanskih usluga na cijeloj teritoriji, usmjeravanje i rukovanje pošiljaka od pristupne točke do centra za distribuciju i distribucija na adrese naznačene na pošiljkama. Nadalje, u stavku 2. članka 3. Direktiva propisuje da je u cilju osiguranja obveze obavljanja univerzalnih usluga potrebno osigurati odgovarajuću gustoću točaka pristupa mreži i kontaktnih točaka mreže, sukladno potrebama korisnika. Ovakva definicija javne poštanske mreže u potpunosti je podložna najrazličitijim tumačenjima i načinu propisivanja nacionalnog zakonodavstva zemalja članica. Nedostatak preciznijih odredbi o tome što je minimum gustoće kontaktnih točaka i pristupnih točaka i na koji se način on određuje rezultirao je brojnim rješenjima u zemljama članicama koja se mogu podijeliti na slijedeće skupine:

- Nema propisanih zahtjeva o izgradnji poštanske mreže
- Propisan najmanji broj pristupnih točaka
- Propisano jedno pristupno mjesto po naselja
- Propisana najveća udaljenost do točke pristupa

Za razvoj konkurencije na tržištu i funkcioniranje jedinstvenog tržišta poštanskih usluga od ključne je važnosti i uspostava pristupa javnoj poštanskoj mreži. Ta je obveza propisana u člancima 11 i 11a Direktive, no obzirom na nedovoljnu preciznost i nedvojbenost u propisivanju tih odredaba zemlje članice su implementirale različite stupnjeve otvorenost pristupa javnoj poštanskoj mreži, kao što je to prikazano na Slici 4.



Slika 4.: Regulacija pristupa elementima poštanske mreže zemalja EU

Izvor: Copenhagen economics „Main Developments in the Postal Sector, 2008 -2010“, Okholm, Kastberg, Winiarczyk, Brussels, 29 November, 2010.str.83

3. Tržišne posljedice primjene obaveze USO-a

U dosadašnjem tekstu razvidan je cijeli niz problema u primjeni obaveze USO-a koji se zbog nedorečenosti regulative i posljedično nejednake prakse u primjeni obaveza USO-a u zemljama članicama EU u konačnici snažno odražavaju na ukupno stanje na javno proklamiranom cilju “jedinstvenom i zajedničkom poštanskom tržištu EU-a”.

Nekoliko renomiranih istraživačkih instituta, agencija, stručnih časopisa i sindikalnih udruženja koji se bave ili aktivno djeluju na poštanskom ili logističkom tržištu ili radnom pravu u nekoliko je navrata tijekom zadnjih 5 godina provodilo veća ili manja istraživanja o

ukupnom stanju na poštanskom tržištu EU sa očekivanim mogućim budućim trendovima (WiK, Roland Berger, Postal technology, Copenhagen Economics, UNI Global Union...).

Rezultati navedenih istraživanja javno su objavljeni dokumenti kroz studije koje vrlo konkretno i precizno opisuju promjene koje su se dogodile na EU poštanskom tržištu u posljednjih 20-ak godina, a zbog različitosti u pristupu i modelu istraživanja prikazane rezultate i zaključke grupirati ćemo u nekoliko područja gdje su tržišne posljedice najizraženije :

-poslovni, politički i gospodarski - izmjene i dopune legislative, vlasničko i organizacijsko transformiranje NPO-a, pojava i djelovanje konkurencije, osnivanje regulatornog tijela - NRA, djelomična segmentacija tržišta i neravnopravna tržišna utakmica, uvođenje i brojni problemi u provedbi US standarda i obaveza kakvoće.

-korisnički - mogućnost odabira više davatelja usluga sa sličnom paletom usluga, diferencijacija cijena, izmjene legislative kao i prava i obaveza, smanjivanje potražnje i zamjena pisane komunikacije elektroničkim supstitutima, smanjenje vremenske i teritorijalne dostupnosti javne poštanske mreže uključivo dostavu, nestanak socijalne komponente poštanske mreže u ruralnim sredinama

-zaposlenici NPO, NRA i konkurencije - smanjivanje broja zaposlenih u djelatnosti, promjena kvalifikacijske/stručne/obrazovne strukture, smanjivanje postojećih radnih prava, pravna i poslovna nesigurnost, novi poslovi na novim lokacijama...

-financijski - primjena dampinških cijena te uzimanje manjih profitabilnijih tržišnih područja od strane konkurencije, nedorečeno i u pravilu nedostatno financiranje USO-a, troškovno računovodstvo, diferencijacija i specijalizacija cjenovne i uslužne strukture svih sudionika na tržištu, nedostatno financiranje uloge NRA te poslovnih planova i ukupnog razvoja NPO (teret javnih operatora je relativno velik u zemljama s relativno malim brojem pisama po stanovniku budući se jedinični trošak ne može pokrivati univerzalnom cijenom kada broj pisama po stanovniku postaje pre nizak. S druge strane, snaga koju javni operatori imaju da bi povećali operativnu produktivnost je ograničena, kao i strateške opcije).

Istražujući navedene tržišne trendove, nekolicina kolega iz Ureda za odnose sa regulatorom iz Hrvatske pošte d.d. u suradnji sa kolegama i kolegicama iz većine NPO te suradnicima iz Odjela za strateška istraživanja PostEurope-a tijekom 2011. godine provela istraživanje o segmentima USO-a navedenim u poglavlju 2 članka; obavezi organiziranja univerzalne poštanske usluge u zemljama članicama i kandidatima za članstvo u EU.

Odabir tema istraživanja temeljio se na uočenim brojnim poteškoćama u ispunjavanju obaveza iz Treće poštanske direktive sa ciljem da se potvrde ili demantiraju gore navedene tržišne posljedice kao podlogu za zaključke o potrebi redefinicije USO-a.

U samom istraživanju participirali su NPO iz zemalja članica EU-a istovremeno i članica PostEurope-a, a samo istraživanje povrdilo je heterogenost stanja na tržištu, nejednakost poslovne prakse i potencijalno cijeli niz „pokrivenih“ a u biti vrlo realnih svakidašnjih problema u pružanju univerzalnih poštanskih usluga.

Ukupno gledajući najveće promjene i posljedice vidljive u poslovanjima NPO-ima svake od domicilnih zemalja kao i brojnim korisnicima poštanskih usluga kojima su se drastično promijenile i poslovne i privatne prilike i navike tako da ih možemo istaći:

- različiti stupanj otvorenosti tržišta uz jaku segmentaciju na specifične tržišne niše
- sustav dozvola i licenci za obavljanje univerzalnih usluga je preopćenito i preširoko postavljen uz nejednaku mogućnost i prakse NRA što svakoj zemlji ostavlja mogućnost postavljanja barijera i zapreka za djelovanje na drugih (inozemnih) operatora (jedinstvo i sloboda tržišta, pravna nesigurnost što utječe na minimiziranje ulaganja u inovacije i razvoj)
- ne postoji jedinstveni troškovni i financijski model USO-a
- veća diferencijacija cijena, za krajnje korisnike u pravilu na lošije u odnosu na prošlost
- novi standardi u pružanju i korištenju usluga, inovacije u ponudi nisu općeprihvaćene

- u većini zemalja imenovani davatelj univerzalnih usluga za cijeli domicilni teritorij je i nadalje nacionalni poštanski operator
- drastična promjena organizacijske strukture, vlasničkog statusa i dostupnosti poštanske mreže (u pravilu promjene su na lošije u odnosu na prošlost) i palete usluga NPO-a
- značajan utjecaj recesije na poslovanje ionako opterećenih NPO-a

Tablica 3: Način organiziranja pružanja univerzalne poštanske usluge u Europskim zemljama-rezultati istraživanja

ZEMLJA	TKO – OSIM IMENOVANOG OPERATORA – MOŽE PRUŽATI UNIVERZALNE POŠTANSKE USLUGE?	DA LI PRUŽAJU UNIVERZALNU POŠTANSKU USLUGU NA TEMELJU DOZVOLE KOJU IZDAJE NACIONALNO REGULATORNO TIJELO?	DA LI DRUGI PRUŽATELJI UNIVERZALNE POŠTANSKE USLUGE IMAJU OBVEZE (KOJE – KVALITETA, ROK DOSTAVE I DRUGO)?
LITVA	samo imenovani operator	DA	-
FRANCUSKA	samo imenovani operator	-	-
IRSKA	operator s autorizacijom (samo oni čiji je godišnji prihod premašuje 500.000 EUR)	opća autorizacija je potrebna a ne individualna dozvola	kvaliteta – obavezu ima samo imenovani davatelj univerzalne usluge (Irska pošta)
SLOVAČKA	svi s poštanskom licencom – trenutno samo Slovačka pošta ispunjava uvjete i jedini je pružatelj	DA	poštanska licenca specificira standarde kvalitete, rokove dostave i drugo
MADARSKA	Madarska pošta – imenovani operator za pružanje univerzalnih usluga temeljem poštanskog zakona	dozvola/obavijest (unutar obveze univerzalne usluge/izvan obveze univerzalne usluge)	različiti uvjeti ovisno o tome radi li se po licenci (unutar obveze) ili obavijesti (izvan obveze)
ESTONIJA	pružatelj univerzalne poštanske usluge je imenovan kao rezultat javnog nadmetanja;	DA	-
FINSKA	licenca se mora odobriti ako podnositelj ispunjava zahtjeve propisane zakonom (ima dovoljno financijskih sredstava da ispuni obvezu poštanskog angažmana i sl)	licenca se traži za poštanske aktivnosti koje se tiču predmeta (ITEMS) korespondencije koji uključuju usluge unutar univerzalnih poštanskih usluga	licenca – između ostalog – sadrži druge usporedive uvjete koji su neophodni za osiguranje kvalitete, dostupnost ili djelotvornost usluge
ITALIJA	svaki poštanski operator s individualnom licencom za obavljanje univerzalne poštanske usluge	DA (ministarstvo ekonomskog razvoja a ne regulatorno tijelo)	određeno individualnom licencom (kvaliteta, dostupnost i izvršenje) sukladno zakonu
TURSKA	Turska pošta (ne na temelju zakona)	regulatorno tijelo će se uspostaviti s novim zakonom; cargo tvrtke trebaju dozvolu od strane Ministarstva cestovnog transporta	nema drugih davatelja univerzalne usluge
MALTA	operatori s dozvolom mogu pružati univerzalnu uslugu ali ne moraju nužno biti davatelji univerzalne poštanske usluge	DA	nemaju nikakvih obaveza davatelja univerzalne usluge
DANSKA	Danska pošta je imenovani davatelj univerzalnih poštanskih usluga po zakonu	individualna licenca je izdana Danskoj pošti od strane regulatornog tijela	-
PORTUGAL	Portugalska pošta ima koncesiju sukladno dekretu-zakonu iz 1999 za razdoblje od 30 godina	-	-
LIHTENŠTAJN	Lihtenštajnska pošta je jedini pružatelj	danas, bazirano na zakonskim pretpostavkama; od 2013 na temelju licence	novi zakon (od 2013) predviđa neke osnovne obveze kako bi se postalo davateljem univerzalne usluge

4. Zaključak

Dosadašnja nejednaka praksa kao i brojni problemi sa kojima se suočavaju praktično svi sudionici na tržištu (NPO-i, krajnji korisnici usluga, NRA-e, vlasti u zemljama članicama, različite interesne skupine, konkurencija svih oblika..) ukazuju da je modelu i rješenjima koje je svojom primjenom donijela zajednička politika liberalizacije i deregulacije nacionalnih poštanskih tržišta EU (vidi uvodne napomene ovog rada) prema mišljenju autora ovog rada potrebna dodatna intervencija i svojevrsni popravak.

Uočeno stanje na ponajprije nacionalnim poštanskim tržištima traži da se opisana nejednaka praksa, preširoko i vrlo često nedovoljno jasni okviri djelovanja konkretno preciziraju i jasno postave kako bi svim sudionicima na tržištu uistinu bilo otvoreno tržište i djelovanje na njemu.

Poznavajući praksu usvajanja i donošenja takve legislative od strane EU (potreba međusobnog usklađivanja brojnih interesnih skupina, industrijski jače i slabije razvijenih zemalja i u konačnici brojne administracije u zemljama članicama) koja vrlo često traje duži vremenski period mišljenja smo da je potrebno pokrenuti inicijativu prema izmjenama i dopunama postojeće prakse putem obvezujućih mišljenja stručnih i ovlaštenih tijela EU, putem odgovarajuće sudske prakse, kao i izmjenama nacionalne legislative na način da se:

- preciznije definiraju sva prava i obaveze proistekle iz USO za sve sudionike na tržištu, naročito za imenovanog i/ili nacionalnog davatelja univerzalnih poštanskih usluga
- financijski, stručno i zakonodavno osnaže NRA za uspješno djelovanje i (de)regulaciju na tržištu
- postave kvalitetni i jednaki uvjeti rada i djelovanja na tržištu za sve pružatelje usluga
- dodatnim mehanizmima zaštite socijalne skupine društva koje, u pravilu, nemaju ili im je iz različitih razloga sužen odabir korištenja univerzalne poštanske usluge

Predloženim mjerama prema mišljenju autora kvalitetno bi se i konkretno potaknula rješavanje brojnih problema u poštanskoj djelatnosti i a time sektoru koji prema statistikama u prosjeku doprinosi 1% BDP oslobodilo brojnih barijera i omogućilo daljnji razvoj posebice u eri digitalnih elektroničkih komunikacija

Objašnjenje kratica

- USO – eng. *universal service obligations*- obaveza obavljanja univerzalne poštanske usluge
- NRA- eng. *national regulator agency* – nacionalna regulatorna agencija
- NPO – eng. *nacional postal operator* – nacionalni poštanski operator
- US – eng. *universal services* – univerzalne poštanske usluge

Literatura

- [1] Green Paper on the Development of the Single Market for Postal Services, COM/1991/0476 (11 Jun1992)
- [2] Universal postal Convention, UPU, Geneva 2008.
- [3] Directive 97/67/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 on common rules for the development of the internal market of Community postal services and the improvement of quality of service

- [4] Directive 2002/39/EC of the European Parliament and of the Council of 10 June 2002 amending Directive 97/67/EC with regard to the further opening to competition of Community postal services
- [5] Directive 2008/6/EC of the European Parliament and of the Council of 20 February 2008 amending Directive 97/67/EC with regard to the full accomplishment of the internal market of Community postal Services
- [6] Roland Berger strategy Consultants, Akcijski plan provedbe Strategije razvoja tržišta poštanskih usluga u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Zagreb siječanj 2008. godine,
- [7] Copenhagen economics „Main Developments in the Postal Sector, 2008 -2010”, Okholm, Kastberg, Winiarczyk , Brussels , 29 November, 2010.
- [8] The Evolution of the European Postal Market since 1997, ITA Consulting & WIK-Consult, August 2009

***Abstract :** Universal postal services are defined by Law, as services of public interest, which means that the public authorities are liable for their fulfilment. The postal services market in Croatia will be fully liberated in January 2013 and therefore the paper presents the results of the research conducted in European countries, that points out to the burden of obligation of public postal operators in providing universal postal services (as one of the consequences of the liberalization process in the EU postal services market) in relation to other postal services providers in the market that perform universal postal services. All results presented closely correspond with the efficiency of the designated universal services providers or the public postal operators which - unlike other providers in the market, have the obligation and the right to perform universal service in the entire or on the part of the territory.*

Keywords: universal postal services, market liberalization, public postal operator

THE NEED TO REDEFINE OF USO

Estera Rakić, Andrej Sardelić